

ranorum in Calvinianos, et vicissim: sectae quotidie in sectas dissolvuntur, donec in rationalismum se recipient (cf. *de Virt. Infusis*, n. 979. seq.). Hinc Novatoribus aptari possunt quae scribit S. Athanasius (*Or. 1. cont. Arian.*): « illud quoque, ait, prorsus mirabile, omnes quotquot sunt haereses in fingendo, diversa pugnatioque inter se afferre, nec alibi nisi in falsitate consentire »: vel etiam quae habet S. Hieronymus (*in cap. VII. Is.*): « qui inter se discrepant, in Ecclesiae oppugnatione consentiunt, iuxta illud, quod Herodes et Pilatus inter se discordantes, in Domini Passione amicitia foederantur » — 3) Deest ipsis principium unitatis in fide; immo ipsis inest principium unitatis destructivum, nempe iudicium privatum, quod habent tanquam supremam regulam fidei. De ipsis ergo repeti possunt quae scribit Tertullianus (*de Praescript. c. 42.*): « Mentior si non etiam a regulis suis variant inter se, dum unusquisque proinde suo arbitrio modulatur quae accepit, quemadmodum de suo arbitrio composuit ille qui tradidit. Agnoscit naturam suam, et originis suaem morem profectus rei. Idem licuit Valentinianis quod Valentino; idem Marcionitis quod Marcioni, de arbitrio suo fidem innovare » — 4) Quoad unitatem *regiminis*, absurde contenderent illam possidere. Sane diversae sectae sunt invicem independentes: singulae sectae umbram habent regiminis, siquidem, ut vidimus, illi denegant veram potestatem: eaedem sectae, in diversis regionibus existentes, diversas ac independentes efformant communitates; certe, si quod regimen affectant, illud non est apostolicum, ut statim probabimus.

839. II. *Ex Sanctitate Ecclesiae. Ac primo quidem: Ecclesia Romana est Sancta.* Sane — 1) in ea semper floruere qui et vitam perfectionis in praxi consiliorum evangelicorum professi sunt, et ad heroicum virtutis gradum pervenere; et quidem in tanto numero, ut eorum fulgidissima sanctitatis lux totam Ecclesiam, ad quam pertinebant, illuminet. Professio religiosa sicut conspicua est in Ecclesia catholica, ita semper acatholicorum odia excitavit. Sancti Patres, quos orbis universus veneratur, in communione Romana vixerunt ac mortui sunt; primis octo Ecclesiae saeculis, vix tres aut quatuor e Romanis Pontificibus non fuerunt inter Sanctos adnumerati; mira sanctitatis exempla enarrat S. Augustinus (*de Mor. Eccl. 1. 1. c. 31. seqq.*) de anachoretis, coenobitis,

sanctimonialibus et clericis; ipse Lutherus (*in cap. V. ad Gal.*) admiratur sanctitatem « Benedicti, Gregorii, Bernardi, Francisci, et similium »; Calviniani scriptores (apud Bohours, *Vita Sancti Fr. Xaverii*, l. 6.) tanti faciunt S. Franciscum Xaverium, ut dicant: « Si Xaverius fuisset nostrae religionis, etiam apud nos, ut alter Paulus cum veritate esset aestimandus »; imo Lutherus (*Ep. ad duos Parochos de Anabaptismo*) scribit: « Ego dico, sub Papatu esse verum christianismum, immo nucleus christianismi, et multos pios magnosque Sanctos ». Seriem autem Sanctorum nunquam defecisse, patet ex causis de Beatificatione et Canonizatione; et sufficit consulere *Bollandianorum* collectionem. Prae-grandis martyrum numerus nonnisi ad Romanam communionem pertinet — 2) Conspicua etiam est foecunditas Romanae Ecclesiae, cuius solummodo ministerio conversae sunt nationes infideles ad fidem christianam. Corruptelae exordia in Rom. Ecclesia communiuntur Protestantes praesertim a saec. vi.: nihilominus eodem saeculo S. Gregorius M. misit monachos in Maiorem Britanniam, qui Anglos ad fidem Christi adduxere: saeculo vii. opera S. Kiliani a Conone R. P. missi, conversi sunt Francones; saeculo viii. magna pars Germaniae ad fidem adducta opera S. Bonifacii, quem miserat Gregorius II.: saeculo ix. per monachos Corbeienses, Vandali conversi ad fidem, Bulgari, Poloni, Dani, Moravi subiecti fuere R. Pontifici: saeculo x. Albertus Bohemorum, et Methodius Moravorum archiepiscopi integra regna Christo adscripti: saeculo xi. Hungari, Christi fide suscepta, Episcopos a R. Pontifice acceperunt; saeculo xii. Adrianus II. ante suum Pontificatum ab Eugenio missus convertit Norwegiam; notum est cuius opera Christi fides disseminata sit recentioribus temporibus in India Orientali, Japonia, in amplio Sinarum imperio, etc., etc. — 3) Nec mirum; siquidem perenne fuit in Romana Ecclesia donum miraculorum caeterorumque charismatum. Pro remoto aetate consuli possunt S. Irenaeus (*adv. haeres. 1. 2. c. 32. 66.*), S. Basilius (*de Sp. Sancto*, c. 29.), S. Gregorius Nyssenus (*in Vita S. Gregor. Thaum.*), S. Hieronymus (*Catal. auctor. ecclesiastic.*), S. Hilarius (l. in *Const. Imper.*), S. Gregorius Nazianzenus (*Or. 18.*), S. Augustinus (*de Civ. Dei*, l. 22.), Theodoretus (*Or. 8. adv. Graecos*). Pro recentioribus temporibus, ceteris omissis, recolantur quae

habentur in vitis Sanctorum, et in Actis pro eorum Canonizatione. Cf. dicta (n. 210.).

Secundo: nulli sectae competit nota Sanctitatis. Ac — 1) maximum praeiudicium est vita ac mores auctorum *Reformationis*, eiusdemque occasio. Lutherus, monachus et sacerdos, contra fidem Deo datam, uxorem duxit monialem, a qua filium suscepit paucis diebus post nuptias celebratas. Si eum iudices ex suis scriptis, eum invenies blasphemum in Deum, conviosum im proximum, insigni superbia elatum. Zwinglius (apud Gretserum, tom. 13.) Claronae ac Tiguri insolentiae ac foedae libidinis exempla dedit, ipse de se testatur, genium, quem nescit utrum ater an albus fuerit, sibi auctorem fuisse negandi realem Christi praesentiam in Eucharistia. Calvinus ob infame crimen stigmate notatus, blasphemus in Deum, vindictae cupidus, inter blasphemias, execrationes, doemonum evocationes animam evomuit. Quaenam fuerit occasio in Anglia discedendi ab avita religione, et quibus atrocissimis mediis tentarunt fidem romanam eradicare, omnibus compertum est. Quis credat hos aliosque similes a Deo missos ad Christi Ecclesiam reformandam? — 2) Doctrina Protestantica non ea certe est, quae ad sanctitatem conducat. Scilicet docent solam fidem iustificare, bona opera non esse necessaria ad salutem, homines peccare quidquid agant, Deum peccata non punire si quis per fidem sibi applicet iustitiam Christi, liberum arbitrium esse extinctum, Deum esse auctorem peccati, etc. Si qui ergo inter eos inverniantur boni, vel tales sunt naturali aut externa quadam honestate; vel bona fide in errore permanentes, divinitus aliqui illustrantur ac adiuvantur medio extraordinario, sicut etiam inter infideles accidere potest, et *contra* suae sectae principia vitam instituunt — 3) Hinc nil mirum si desint praecolla illa sanctitatis insignia, quae tum in coetum ipsum redundant, tum conspicuum ac certam reddant eius sanctitatem: praxis consiliorum evangelicorum proscribitur, quin promoveatur; viri sanctitate insignes, qui magno numero antea floruerunt, non amplius inveniuntur apud eos, qui separati fuerunt ab unitate romana: miracula potius irrident, nec quaerenda esse censem (nn. 680. 734.): atque haec communia sunt etiam Graecis schismaticis — 4) *Quoad foecunditatem*, haec certa sunt: Graeci schismatici nec contendunt illam

possidere: Protestantes ab initio ne cogitandum quidem censuerunt de infidelium conversione; sub finem saeculi XVII., ad imitationem Ecclesiae Romanae, missiones instituerunt; licet materialibus mediis abundaverint, steriles omnino fuerunt missiones illae quoad conversionem infidelium; totus missionariorum Protestantium labor eo dirigitur, ut catholici pervertantur, aut ipsi divites fiant. Horum omnium documenta indicata invenies apud Perrone (de Vera Relig. par. 2. prop. 10.).

840. III. *Ex nota Catholicitatis.* Applicationem huius notae brevius expedire licet. Materialis diffusio amplior est in communione Romana, quam in sectis omnibus simul sumptis (n. 307.); nunc, sicut tempore S. Augustini communio Romana a sectis discernitur apud omnes denominatione *catholicae* (n. 707.); sectis omnibus simul sumptis semper deest catholicitas formalis (n. 693.). Huc ergo faciunt quae scribit S. Augustinus (serm. 46. al. 165. de tempore, c. 8. n. 18.): « Non omnes haeretici, inquit, per totam faciem terrae, sed tamen haeretici per totam faciem terrae. Alii hic, alii ibi... ipsi se non norunt. Alia secta in Africa, alia haeresis in Oriente, alia in Aegypto, alia in Mesopotamia... Diversis locis sunt diversae... Sed tamen illa [Ecclesia Romana] omnes novit, quia cum omnibus fusa est. Verbi gratia est in Africa pars Donati; Eunomiani non sunt in Africa; sed cum parte Donati est hic Catholica. Sunt in Oriente Eunomiani; ibi non est pars Donati: sed cum Eunomianis ibi est Catholica. Illa sic est tamquam vitis crescendo ubique diffusa: illi sic sunt tamquam sarmenta inutilia agricolae falce praecisa merito sterilitatis suae, ut vitis putaretur, non ut amputaretur ».

841. IV. *Ex nota Apostolicitatis.* Porro Apostolicam esse Romanam Ecclesiam, iam probavimus (n. 736. seqq.). Nulli autem sectae Apostolicitatem competere, multis facile probari potest, Ac — 1) Successio Apostolica, in qua tota Apostolicitas comprehenditur (n. 720.), supponit consecrationem Episcopalem (n. 723.); at vero Calvinus nec fuit sacerdos, etsi diceretur Episcopus Genevensis; Lutherus, Zwinglius, Oecolampadius, uti certo constat et ipsi fatentur, numquam fuerunt ordinati Episcopi. Hinc neque agnoscent distinctionem ex iure divino inter clericos et laicos, atque hierarchiam a Christo institutam in ordine clericali: quem

errorem supra refutavimus — 2) Sed ipsam missionem a quo acciperunt Novatores? Ecclesia Romana, a qua separabantur, iuxta ipsos, non erat amplius vera Christi Ecclesia: haec, aiunt, eo tempore defecerat: ab ea igitur, iuxta sua principia, non potuerunt missionem accipere. Hinc contra ipsos merito urgemuſ argumentum, quo passim usi sunt Patres contra antiquas haereses. « Qui estis vos, quaerit Tertullianus (de Praescript.), unde et quando venistis? Ubi tamdiu latuistis? » Et S. Optatus (cont. Parmen. l. 2.): « Vestrae cathedrae originem ostendite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vendicare ». Et S. Hilarius (de Trin. l. 6.): « Tarde mihi hos piissimos Doctores aetas nunc huius saeculi protulit. Sero hos habuit fides mea, quam tu erudisti, magistros, inauditis ergo his omnibus in te credidi, etc. ». Et S. Augustinus (de Bapt. l. 3. c. 2.): « Unde ergo Donatus apparuit? de qua terra germinavit? ex quo mari emersit? de quo coelo cecidit? » — 3) Hinc supervacaneum fere est ostendere, deesse sectis Protestantibus Apostolicitatem doctrinae; deficiente enim Apostolica successione, deficit principium quo doctrina tuto custoditur. Bellarminus (de Notis Ecclesiae, cap. 9.) tum refert Calvini testimonia, expresse profitentia repugnantiam suae doctrinae cum antiquitate, tunc catalogum texit haeresum longe ante *reformationem* damnatarum, quae a Novatoribus renovatae fuere — 4) Sed defectus Apostolicitatis in sectis Novatorum adeo evidens est, ut invocent missionem extraordinariam, quam supra (n. 733. seq.) reiecimus — 5) Ad negandam Apostolicam successionem apud Graecos schismaticos, sufficeret recolere quae iam statuimus n. 724. seq., 736. seq.). Sed unum addimus ad plenam rei evidentiā: notum est, Ecclesiam Graecam ante separationem adhaesisse Ecclesiae Romanae, atque in Romano Pontifice agnoscisse centrum unitatis: aut ergo ante separationem erat *vera Ecclesia*; et eo ipso quod separata sit a vero centro unitatis, per schisma constituta est extra Ecclesiam Christi, ac proinde nullam habet *missionem apostolicam*: aut ante separationem erat *falsa Ecclesia*, et per separationem coepit fieri vera Ecclesia; et quaeritur a quo tunc accepit missionem? Haec vim habent a fortiori pro Ecclesia Russiaca, quae sub finem saeculi XVII. separata est a Patriarcha Constantinopolitano, cui, auctoritate Imperatoris,

substituta fuit Synodus, cuius ipse Imperator est praeses. Quis non videt, hanc Ecclesiam, duplicis schismatis ream, carere apostolica missione? Num Russiarum Imperator villam possidebat, ut posset illam communicare; aut communicare aliis poterat quod ipse non habebat? Atque haec eadem aptari possunt, si opus est, Ecclesiae Anglicanae.

842. V. Demonstrationem huius theses vix delineavimus, et praestat illam hic absolvere tribus animadversionibus, quas quisque per se evolvere potest, ut plenam rei demonstrationem consequatur. Ac — 1) ipsae notae consideratae in seipsis, et veluti praescindendo a positiva Christi institutione, constituunt *motiva credibilitatis*, quibus religio christiana ostenditur *divinitus revelata*, et *unica vera religio*. Porro *sancitas* comprehendit *miracula: unitas* est verum miraculum *in ordine morali*; naturaliter enim fieri non potest, ut innumeri homines per orbem dispersi subiiciant intellectum uni visibili magisterio, omnia constanter credendo, quae ipsum docet; *apostolicitas* et *catholicitas* revocantur ad propagationem et conservationem religionis christiana (n. 303.), de quibus egimus in 2^a disp. Hinc Conc. Vat. (Const. *Dei Filius*, cap. 3.) dixit: « Ecclesia per seipsa, ob suam nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem, et inexhaustam in omnibus bonis foecunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis, et divinae suae legationis testimonium irrefragabile. Quo fit ut ipsa velut signum levatum in nationibus », etc.

2) Ex hactenus disputatis una perspicua demonstratio confici potest sic: aut nulla nunc est Ecclesia Christi, aut illa est Ecclesia Romana; sed dici nequit non amplius nunc existere Ecclesiam, quam Christus promisit ac voluit indefectibilem; ergo Ecclesia Romana est vera Christi Ecclesia. Ad *prob. mai.* recolit debet, nullam esse sectam, in quam saltem tam bene quadrant *notae*, quam in Ecclesiam Romanam; haec est, quae saltem proprius accedit ad primitivam Ecclesiam, quae, omnium confessione, erat vera Christi Ecclesia; ea sola constanter provocat ad antiquam traditionem, servat idem unitatis principium, aequa est tenax unitatis, atque impatiens haeresis ac schismatis; visibilis

semper fuit, neque defectionis eius occasio, tempus, locus, auctor assignari potest ab adversariis. Contrarium omnino accidit ceteris sectis omnibus.

3) Qui semel demonstraverit institutionem Primatus in Petro, eiusque perpetuam durationem in Romanis Pontificebus, Petri successoribus, iam facile diiudicabit Romanam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam. In Romano enim Pontifice habetur centrum unitatis; adeoque *apostolica* successio, principium *unitatis fidei*, *unitas religionis*, principium *catholicitatis* formalis. Hinc merito S. Cyprianus (n. 736.) docuit, facilem ac compendiosam demonstrationem verae Ecclesiae Christi eo Primatu contineri.

DISPUTATIO V.

DE VISIBILI ECCLESIAE CAPITE

843. Hactenus totum Ecclesiae Corpus considerantes, eius intimam constitutionem, proprietates dotesque introspximus; iam ad praecipuam visibilis Ecclesiae visibilem partem, quae est eius Caput, studium investigationemque nostram convertimus. Quanti momenti sit huiusmodi investigatio clare expressit Bellarminus, cum (pref. in lib. de Sum. Pont.) scripsit: De qua re agitur cum de Primatu Pontificis agitur? brevissime dicam, de summa rei Christianae. Id enim queritur, debeat ne Ecclesia diutius consistere, an vero dissolvi et concidere. Quid enim aliud est querere, an oporteat ab aedificio fundamentum removere, a grege pastorem, ab exercitu imperatorem, solem ab astris, caput a corpore, quam, an oporteat aedificium ruere, gregem dissipari, exercitum fundi, sydera obscurari, corpus iacere? Porro adversarii, id est, haeretici, cui in aliis fere dogmatibus non minus inter se, quam a nobis dissentiant, in hoc tamen omnes conveniunt, ut totis viribus, summaque animi contentionе Romani Pontificis sedem oppugnant, nulli fuerunt unquam hostes Christi atque Ecclesiae, qui simul cum hac sede bellum non gesserint ».

844. Neque aliter nunc sentiunt catholicae Ecclesiae inimici, inter quos Palmer (p. 7. de Rom. Pont. c. 1. apud Perrone) assere non dubitat: « Doctrinam de primatu Episcopi Romani in Ecclesiam universalem cardinem esse, circa quem reliquae omnes volvuntur controversiae, quae inter Ecclesiam romanam et ecclesias ceteras incalescent; quoniam si Christus Dominus primatum ex officio proprium alicuius Episcopi instituit in Ecclesia catholicā, qui semper perdurare debeat, et hunc primatum haereditaverit Episcopus romanus, illico consequitur Ecclesiam catholicam